

A bírálóbizottság értékelése

A disszertáció középpontjában a magyar művelődéstörténet kiemelkedő része, a régebbi terminológiával rovásírásnak is nevezett székely írás áll. A szerző beadott munkájában harminc év kutatásainak eredményeit foglalja össze. A disszertáció első részében a *Nikolsburgi ábécé* elemzésével, létrejöttének és utótörténetének alapos, új eredményeket felmutató vizsgálatával foglalkozik. Már itt felveti az ábécé kapcsolatát Mátyás király udvarával. A disszertáció második részében a székely írás leghosszabb és igen összetett emlékével, az ún. *Bolognai Emlékkel* kapcsolatos kérdéseket elemzi. Korábbi kutatási eredményeire építve új megállapításokat tesz az ábécé szerkezetéről és az emlék eredetéről. Különösen kiemelendő Sándor Klára eredményei közül annak vizsgálata, hogy milyen közösség állt a székely írás használata és terjesztése mögött. Sikertült végleg egyértelművé tennie, hogy a *Bolognai Emlék* elsősorban a ferences szerzetesek köréhez kapcsolható. Ennek hely és időbeli keretei a disszertációban világos, új meghatározást kapnak. Mindehhez elengedhetetlen volt a Bolognában őrzött és az olasz Marsigli által rögzített kéziratban előforduló kalendárium korhatározó elemeinek azonosítása. Eltérően a *Bolognai Emlékkel* foglalkozó korábbi írásaival, ebben a disszertációban a munka használatátörténete és keletkezéstörténete áll a középpontban.

A két jelentős emlékekkel kapcsolatos részletes és új eredményeket hozó elemzéseken túl több más, a székely írással kapcsolatos új tudományos megállapítást kell megemlítenünk. Sándor megnyugtatóan cáfolja azt a véleményt, hogy a székely írás Mátyás udvarában keletkezett kései írásrendszer, lényegében humanista hamisítvány volna. Az is egyértelművé vált, hogy a székely írás továbbfejlesztése, ha tetszik első reneszánsza, a Székelyföldön és nem Mátyás udvarában következett be. Ez természetesen nem zárja ki, hogy Mátyás humanistái között erős érdeklődés volt a székelyek írásával kapcsolatban. Sőt elfogadható az a feltételezés is, hogy Mátyás humanistái a király körüli kultusz egyik elemévé tették a „Második Attila” legendakörbe illesztett „ősi hun írást”.

Az utóbbi időben sikerült azt az őrzökönyvet megtalálni, amelynek kötése hátlapján a *Nikolsburgi ábécé* lapja megőrződött. Az új eredmények felhasználásával sikerült azonosítani azt a személyt, Philippus de Pencziczet, aki a *Nikolsburgi Emlék*et lejegyezte. Továbbá hitelt érdemlően cáfolja Vékony Gábor azon állítását, hogy a *Nikolsburgi Emlék* Mátyás halála (1490) után keletkezett. A Szelp Szabolcs által feltárt új adatok mögé Sándor Klára egy elfogadható történeti háttérrel rajzolt. A dolgozat rámutat, hogy a székely írás nem véletlenül került a cseh-morva nemes látóterébe, hiszen Penczicz tagja volt a Filipec János váradi püspök által vezetett, Mátyás udvarából regrutálódott, főnemesi és főpapi küldöttségeknek.

Sándor Klára disszertációja új szempontból, a használatátörténet és tágabban a magyar művelődéstörténet keretében elemezte a székely írást. Az eddigi írástörténeti, filológiai kutatásokat tovább tágítva, számos új részleteredményt beépítve írta meg monográfiáját. Ennek alapján a székely írás identitásjelző szerepét bontotta ki, ezzel azt is érthetővé téve, hogy a további századokban és a jelenben is miként vált és maradt meg a székely rovásírás kultusza.

A könyv formájában több mint háromszáz oldalon megjelent munka olvasmányos nyelven íródott, a huszonnégy oldalból álló *Tézisek* az eredmények világos, tudományos összefoglalását adják.